

مینوی وقابوسنامه

دکتر منوچهر قاهری، دوست دانشمند کتابشناس بسیارخوان کم‌نویس ما، که نه‌تنها طبیبی حاذق است، که عالمی بسیاردان و بصیر است، نامه‌ای بخط و امضاء شادروان مجتبی مینوی که مورخ بتاریخ ۲۲ دیماه ۱۳۰۵ است و خطاب به شادروان علی‌اصغر حکمت است، برایم فرستاده‌اند. چون این نامه یادگاری از دوران جوانی مرحوم مینوی است و بخشی عالمانه در خصوص قابوسنامه امیر کیکاووس بن اسکندر دارا است، برای درج در مجله آینده تقدیم میدارم و پیشاپیش از جانب شما آقای مدیر و از جانب همه شیفتگان و محققان فرهنگ و ادب فارسی و بیش از همه از جانب خویشان که مورد لطف دکتر منوچهر قاهری واقع شده‌ام از ایشان سپاسگزاری می‌کنم. گمان دارم این نامه در خانواده دکتر قاهری و در کتابخانه مرحوم پدرشان بیادگار باقی مانده باشد و اهمیت این نامه گذشته از محتوای علمی بخصوص تاریخ تألیف قابوسنامه از این جهت است که بسال ۱۳۰۵ خورشیدی نوشته شده و حدود سی سال پیش از «قابوسنامه فرای» بقلم مرحوم مینوی تحریر شده است.

می‌دانیم که بسال ۱۹۵۳ میلادی (۱۳۳۲ خورشیدی) نسخه‌ای از قابوسنامه با نام «کاپوس‌نامه» بوسیله مستشرق معروف پروفیسور ریچارد فرای در دو بخش به مؤسسه «گورکیان» و موزه «سن‌سیناتی» آمریکا رسید و پرفیسور فرای در بیست و سومین کنگره بین‌المللی مستشرقین در کیمبریج انگلستان در خصوص آن نسخه تازه‌یاب آروزگار خطابه‌ای ایراد کرد و مقاله دوم فرای در خصوص آن نسخه در مجله *Orientalia Suecana* در اوپسالا منتشر گردید.

مرحوم مینوی در نوامبر سال ۱۹۵۶ رساله «قابوسنامه فرای - تمرینی در فن تزویرشناسی» را در رد صحت و اصالت آن نسخه منتشر کرد و در استانبول بچاپ رسانید و آن نسخه تازه‌یاب پرچنجال را که بان مؤسسات آمریکائی با بهائی گزاف فروخته شده بود بکلی بی‌اعتبار ساخت و در مجله یقما سال ۱۳۳۵ نیز آن مطالب را انتشار داد (۹: ۴۶۹-۴۶۵ و ۴۸۱-۴۹۵).

با مطالعه این نامه معلوم می‌شود که مرحوم مینوی از آغاز جوانی با مطالعه دقیق و عمیق قابوسنامه را زیر نظر داشته و در نقد علمی آن کتاب ارزنده، دست‌کم چهل سال کار می‌کرده است.

شگفت آنکه، مینوی مقاله را برای درج در «شماره آینده» مجله «تعلیم و تربیت» فرستاده است و اکنون پس از پنجاه و هفت سال بلطف دکتر قاهری در شماره‌ای از مجله «آینده» نشر می‌گردد.

احمد اقتداری

آینده. به یاد مرحوم مجتبی مینوی نامه‌اش بصورت عکسی چاپ می‌شود و تصویری را از خود او که دوستان مرتضی ممیز پس از مرگش کشیده بر روی جلد می‌آوریم تا تجدید یادش در آینده شده باشد.

خدمت جناب مستطاب حکمت دام قابله شرف سو

در شماره ۷ و ۸ مجله تعلیم و تربیت یکی از مقالاتی که بیشتر با ذوق بنده مناسبت داشت
مقاله « قابوسنامه » بود باین جهت نخوام چند نکته که در آن مقاله دیده ام بگفته بگذرانم
چند کلمه را که ذیل مد خط میاید ایفا در خدمت استم اگر میل فرمایید که بقصد تصحیح و جبران
ماضی و رفع اغراض بجهل در شماره آینه درج نیز فرمایید محترمید

درین مقاله نکته از همه مهمتر اشتداد از مرحوم پرفسر برون در باب تاریخ تألیف قابوسنامه
خوا میر کیکا ووس بن اسکندر (یا دارا) بن قابوس مؤلف قابوسنامه در
کتاب زرتشت است « و من نعت در سه سال عمر بدین مسیرت و این سامان پایان
بردم و این کتاب را آغاز از سنه خمس و سبعین و در بعانه کردم اگر بعد ازین ایزد
تعالی عمر دهد » بنا برین تاریخ شروع تألیف قابوسنامه سنه ۴۷۵ است
که مطابق میشود

باسال ۱۰۸۲ میلادی و ضمناً صحت قول مرحوم پرفسر برون نیز معلوم میشود و لویستی
هم همینطور میگوید که امیر کیکا ووس در سنه ۱۰۸۲ چیز می نویسد و پیرش

نیلد شاه از ۱۰۸۲ تا ۱۰۹۰ میدانیم که در حیات بوده است

اما ترجمه انگلیسی تاریخ ابن افسزیار را که ظاهراً نزد حضرت عالی در باب تاریخ خانواده زبیریان (امرای گرگان) بوده بنظر من در دسترس من نیست و نمیدانم هم که آنجا چه نوشته لیکن اولاً قول خود مؤلف درباره خویش محکمه از قول دیگران است ثانیاً چون خود پرفسر بدون که « در جلد دوم تاریخ ادبی ایران صفحه ۲۷۶ شرح مبسوطی از کتاب قابوسنامه نگاشته ... » کتاب ابن افسزیار را مطلقاً با انگلیسی ترجمه نموده و اذیت که اگر میان آن تاریخ و خاتمه قابوسنامه اختلافی مشاهده میکرد هم در آن کتاب و هم در تاریخ ادبی اشاره مینمزد

۲- اسم ابوالسوار (براء مملد) در تمام مواضع بدال طبع شده و ابوالسوار ابوالأسوار معروفست و اگر در خط فارسی راء بدال مشتبه می‌شود در خط ترکی که مشابهت و لا بد ادوارد برون صحیح نوشته بوده است

۱- ابن در میان دو اسم علم همیشه در کاتب ساقط می‌شود و در آن معاکه در همه مواضع

(ص ۳۶۳ س ۴) و دآن بجای دان و اداان بجای نادان

(ص ۳۶۴ س ۷) همه از اعدا طیبیت که بنظر ما جزئی است و اگر کسی نظری بطلان

هر یک از کتب چاپ اروپا بنیازد شاید بجزوم وقت دین جزئیات معتقد

و از قبیل همین جزئیات است دو غلطی که در صفحه ۳۵۶ س ۷ «اما در عالم علم

و ص ۳۵۸ س ۱۹ «و نزدیک برگ» اتفاق افتاده و در پشت جلد مجله تصحیح نمود

کلمه «نفرت» در صفحه اول مجله سطر ۵ (ظاهر آجای تقرب)
که در نظره اول چشم بر میخورد نیز از قبیل همین جزئیات است که باید «بهتر

خدادادی» صحیح خواند . زنجیر است

مجتبی منیر

بر قبر من بنویسید :

سیرین و صالح عمر همه خوش بود

سیرین و صالح زندگانی خوش بود